

De Heer Minister.

Betreft: De Nederlandse houding in Brussel (RvM 4-68).

In de bijgaande nota worden ontwerp-richtlijnen voorgelegd voor het Nederlandse optreden in Brussel na het Franse "neen" van 19 december j.l. Daarbij wordt uitgegaan van de 3 uitgangspunten, die Minister Luns voor het Nederlandse beleid t.a.v. de Europese eenwording op 21 december j.l. aan de Tweede Kamer voorlegde (zie blz. 1 van de nota). Het 2de van de drie uitgangspunten met name wordt nader uitgewerkt in een vijftal richtlijnen. Deze richtlijnen beogen een nadere concretisering van hetgeen waarover reeds vele malen onder de term "minimalistisch beleid" is gesproken. (Deze term wordt overigens niet meer gebruikt).

Alvorens in te gaan op de vijf punten allereerst een algemene opmerking.

Zoals U bekend is, is er dezerzijds (evenals door andere Ministeries) bij voortduring op gewezen, dat een effectief tegenspel tegenover Parijs slechts te realiseren lijkt indien zo mogelijk de Vijf, eventueel de Vier, maar op zijn minst toch de drie Beneluxlanden gezamenlijk optreden. Deze gedachte overheerst ook sterk in de motie, die de Tweede Kamer op 21 december j.l. met overgrote meerderheid aanvaardde. Het "samenspel" met anderen zou er vooral op gericht moeten zijn om met de toetredingscandidaten in contact te treden en na te gaan welke mogelijkheden er zijn voor samenwerking. Het is al geruime tijd duidelijk dat het veel geduld en voorzichtigheid zal vereisen omet name Duitsland op deze weg in beweging te krijgen. Daarvoor zal zeker nodig zijn een nauw samengaan van de Benelux en Italië.

Om aan deze benaderingswijze doeltreffend te kunnen meewerken zal Nederland zich zelfbeheersing en beperking moeten opleggen en geen overhaaste stappen moeten doen, die het gezamenlijk optreden van de

Vier tegenover Bonn in gevaar kunnen brengen.

In de opzet van de nota van Buitenlandse Zaken wordt naar mijn mening dit aspect onvoldoende recht gedaan. Over de samenwerking tussen de Vijf wordt alleen gezegd "dat thans intensief diplomatiek overleg (wordt) gepleegd tussen de Vijf en het Verenigd Koninkrijk, met het oogmerk in eerste instantie te geraken tot een ministeriële bijeenkomst tussen genoemde landen, zo mogelijk op korte termijn."

Vervolgens komen dan de genoemde richtlijnen voor het Nederlandse beleid in Brussel, die beogen gedetailleerd aan te geven aan welke besluiten in Brussel Nederland wel en aan welke niet meer zou moeten medewerken.

Het komt mij voor dat wij op deze wijze de pogingen om het samenspel van de Vijf te ontwikkelen geen goed zullen doen. Afgezien van het feit, dat een dergelijke bewuste keuze de Duitsers sterk irriteert, ben ik er van overtuigd, dat op deze wijze ook aan de cohesie tussen de Vier schade wordt gedaan. Weigering om t.a.v. het tabaksbeleid mede te werken is een slag in het gezicht van Italië enz. enz. Het eerste optreden van Nederland t.a.v. de Sociale Raad wordt ons nu reeds euvel geduid en bepaald niet alleen in Frankrijk en Duitsland. Kunnen we nu echt niet even afwachten wat de pogingen tot samengaan van de Vijf in de komende periode opleveren? Als dat onbevredigend verloopt - en de kans daarop is toch al groot - is het vroeg genoeg om zich meer gedetailleerd uit te spreken. Maar we moeten toch voorkomen om op voorhand al het klimaat daarvoor te bederven! In de tussentijd zal er werkelijk niet zo heel veel in Brussel gebeuren en men kan zich daartegen toch wel wapenen met een algemene formulering van voorzichtigheid.

Ik mag hierop met klem wijzen; de ervaring heeft geleerd hoe gauw het niet Frankrijk, maar Nederland is, dat geïsoleerd staat!

In deze, hierboven weergegeven, algemene opmerkingen worden wij slechts gesterkt, indien wij de concrete suggesties van B.Z. op hun konsekventies toetsen:

- enerzijds wordt gesteld (pag. 2 onder punt 1), dat de douane-unie en het gemeenschappelijk landbouw-beleid per 1 juli dienen te worden voltooid en anderzijds (onder punt 2) zou geen medewerking moeten worden verleend aan de definitieve financieringsregeling voor de landbouw. Op zijn zachtst gezegd valt hier een tegenspraak te constateren en het lijkt ons uiterst moeilijk om een dergelijke voorstelling van zaken geloofwaardig te maken voor onze partners.
- bezien we de onderwerpen (blz. 3 onder punt 3A en B) die in de verdragen niet zijn genoemd (A) en die welke wel zijn genoemd (B), doch waarvoor geen verplichtingen zijn voorzien, dan zullen we ons moeten afvragen of stagnatie op deze terreinen a) enige reële betekenis heeft b) effect sorteert in die zin dat m.n. Frankrijk wordt getroffen c) niet zodanig uitwerkt op de belangen van de Vier, dat daarmee het gesprek tussen de Vijf met Engeland al bij voorbaat tot mislukking is gedoemd.
- de technologische samenwerking: de afspraken van oktober laten alle mogelijkheden open om de belangen van het V.K. erbij te betrekken. Door de stillegging van deze activiteiten schiet men langs het beoogde doel, gaat verder dan de minimalistische opvatting en beïnvloedt nadelig de cohesie van de Vijf t.b.v. de te voeren besprekingen met het V.K.. Voor het overigste moge ik verwijzen naar de nota van de heer van Rijnberk.
- de gemeenschappelijke energiepolitiek, Europese Octrooi conventie (zie tevens bijgaande nota IH/PH/int. II no. 1), de perequatie van douane-opbrengsten: hard geformuleerd zou stillegging van deze terreinen betekenen dat Nederland een mini-politiek uitvoert

op de rug van Duitsland, iets wat zeker economisch gezien wel het minst wenselijk is. Duitsland met name koestert plannen om een energiepolitiek tot stand te brengen (bekende voorstel tot verdragswijziging i.v.m. fusie der gemeenschappen en V.K.-toetreding: driepaarden theorie). Een blokkerende Nederlandse houding zou Duitsland en Frankrijk wel eens in elkaars armen kunnen drijven. De perequatie van douane-rechten is voornamelijk een zaak tussen Nederland en Duitsland en kan dus bezwaarlijk dienen voor de in de nota gestelde doeleinden.

- een industriebeleid, een gemeenschappelijk regionaal beleid en een harmonisatie van activiteiten op het gebied van posten en telecommunicatie bestaan nog helemaal niet. "Stillegging" van deze terreinen heeft, eufemistisch uitgedrukt, weinig betekenis en derhalve geen effect.
- het communautair verlenen van voedselhulp aan ontwikkelingslanden, met inachtneming van de verplichtingen aangegaan in de Kennedyronde. Gezien deze laatste toevoeging, vermogen wij niet in te zien welke betekenis dan aan deze aktie zou moeten worden gehecht.
- Zolang het vraagstuk van de tariefverschillen nog is aangepakt kunnen wij niet inzien welk effect een stillegging van de harmonisatie van direkte en indirekte belastingen zou kunnen hebben.
- statuut voor Europese Vennootschap: stagnatie op dit terrein zou aan de gestelde doeleinden beantwoorden. Overigens dient wel hierbij overwogen te worden dat de Tweede Kamer onlangs een motie heeft aangenomen er toe strekkende dat de voortgang op dit terrein ook door Nederland wordt bevorderd.
- gesproken wordt (blz. 4 punt 4) over een gereserveerd Nederlandse houding t.a.v. algemene harmonisatie- en consultatieverplichtingen, met name inzake verschillende economische en financiële onderwerpen.

Waar consultatie zou leiden tot een gemeenschappelijk optreden van de Zes zou er des te meer reden zijn voor een gereserveerde Nederlandse houding. Deze richtlijn is zeer onduidelijk.

Welke groepen (Monetair Comité, Conjunctuur Comité enz.) vallen onder deze richtlijnen? Wat is een gereserveerde Nederlandse houding? In de eerstkomende weken bv. vindt er EEG-overleg plaats over UNCTAD-aangelegenheden en over Israël, Tunis en Marokko. Moet de Nederlandse delegatie daar heen en zo ja zal de Nederlandse delegatie een gereserveerder standpunt innemen waar deze consultatie zou leiden tot een gemeenschappelijk optreden van de Zes? Dit lijkt niet serieus en volkomen onhanteerbaar.

Hier lijkt een instructie inhoudende grote voorzichtigheid met sterke benadrukking Nederlands belang een meer bij de gestelde doeleinden passende richtlijn.

- tenslotte de laatste richtlijn over de Yaounde-conventie: de criteria zijn zeer algemeen gesteld en wijken in geen enkel opzicht af van hier reeds bestaande opvattingen.

Conclusie:

De in de nota voorgestelde akties zijn op dit moment niet doeltreffend en, belangrijker, zij zullen in niet geringe mate de komende besprekingen tussen de Vijf, en de Vijf en Engeland, nadelig kunnen beïnvloeden. Juist deze laatste besprekingen hebben de hoogste prioriteit en Nederland zal van zijn kant toch niet er de oorzaak van willen zijn dat Duitsland en eventuele andere partners nog voor de besprekingen met het V.K. in de Franse armen worden gedreven. In herhaling vallend: een algemene formulering van voorzichtigheid en sterke benadrukking van Nederlandse belangen laat alle kansen voor de positieve benadering onaangetast. Pas daarna kan worden geoordeeld met welk effect een meer negatieve opstelling in het EEG-kader dient te worden uitgewerkt.

DE PLV. DIRECTEUR-GENERAAL VAN DE
BUITENLANDSE ECONOMISCHE BETREKKINGEN,